บทคัดย่อ

T159055

การศึกษาเรื่อง "การจัดการความขัดแย้งขององค์กรเหมืองฝายช่วงฤดูแล้งในลุ่มน้ำแม่จันจังหวัดเชียงราย" กรณีศึกษา ปัญหาการจัดการน้ำในช่วงฤดูแล้งระหว่างเหมืองฝายป่ายางกับเหมืองฝายโพธนาราม โดยมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาสาเหตุของความขัดแย้งในการจัดการน้ำช่วงฤดูแล้ง และศึกษาวิธีการจัดการความขัดแย้งในการจัดการน้ำช่วงฤดูแล้งขององค์กรเหมืองฝายป่ายางกับองค์กรเหมืองฝายโพธนาราม

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามใช้วิธีการสังเกตและสัมภาษณ์องค์กรเหมืองฝาย กลุ่มเกษตรกรและหน่วยงานรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษา พบว่า ความขัดแย้งในการจัดการน้ำช่วงฤดูแล้งขององค์กรเหมืองฝายป่ายางกับองค์กรเหมืองฝายโพธนารามเกิดจากสาเหตุ ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ โดยการขยายพื้นที่การเกษตรเพื่อการเพาะปลูกในช่วงฤดูแล้ง ส่งผลให้มีความต้องการปริมาณน้ำมาก แต่น้ำต้นทุนมีปริมาณจำกัด

2. การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางวิศวกรรมของเหมืองฝายและการบำรุงรักษาไม่ดี ก่อให้เกิดปัญหาการตกตะกอนทรายหน้าฝาย และการสูญเสียของน้ำตลอดลำเหมืองดินที่ยังไม่ได้ลาดคอนกรีต

3. การบริหารจัดการขององค์กรเหมืองฝายไม่ค่อยมีประสิทธิภาพ ไม่มีการจัดสรรแบ่งปันน้ำอย่างยุติธรรม ละเลยการบำรุงรักษาเหมืองฝาย ไม่มีกฎระเบียบข้อตกลง และการจ่ายค่าตอบแทนไม่เหมาะสม

การจัดการปัญหาความขัดแย้งใช้วิธีการแบบประนีประนอม และแก้ไขปัญหาเป็นกรณีๆ โดยผู้นำ ไม่มีกฎระเบียบข้อตกลงของระบบเหมืองฝาย ยิ่งไปกว่านั้นสมาชิกผู้ใช้น้ำและผู้นำยังขาดความสนใจต่อปัญหาการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในช่วงฤดูแล้ง

การศึกษาครั้งนี้เสนอแนะให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการจัดการลุ่มน้ำ และการใช้น้ำในระดับต่างๆ และควรเป็นรูปแบบประชาธิปไตยด้วยการตั้งกฎระเบียบข้อตกลงของเหมืองฝายร่วมกัน

ABSTRACT

TE159055

The Study entitled "Conflict Management of Mueang-Fai Organization During Dry-Season in Mae Chan Watershed, Changwat Chiang Rai" focuses on water use conflict between Pa-yang Mueang-fai and Pothanaram Mueang-fai. Two main objectives are to identify causes of water use conflict and to study methods used in solving conflict problems.

This case study applies a qualitative method based on relevant documents, official records and field data collection including field observations and interviews of key informants from local irrigation organizations, farmer groups and government offices.

Findings of this study reveal that major causes of water use conflict during dry season are as follows:

1. Changing of land use, an increase in agricultural land for dry-season cropping demands larger amount of water while there is limitation of water resource.

2. Changing of Mueang-fai structure and poor maintenance cause a sedimentation problem at the dam site. Moreover, without concrete lining, water loss problem occurs along main and secondary canals.

3. Management of Muang-fai organization is inefficient. Unfair water allocation, neglected maintenance, uncertain regulations of agreements and unsuitable payment are causes of conflict.

With a compromise resolution, local conflict management has been practiced to resolve case by case by leaders without either regulations or agreements between the two Muang-fai systems. Furthermore, there is lacking of concerns among water users and leaders on problems of land use change during dry-season.

This study suggests that Muang-fai organization should be reformed to establish watershed and water management committees at different levels. This should also emphasize on a democratic approach to reform Muang-fai regulations and agreements.